

విధమున (1:4270)

"...వెలసిన నన్ను ని-విధమునఁ బలికి"

లీల (6:4053)

"ఆ లీల గడవారు-నడలంగ..."

మాడ్కి (3:879)

"ఆ మాడ్కి నిల్వలు-నడచిన యట్టి"

వృత్తి (3:1453)

"అందుపై మునివృత్తి-నలరుట..."

కరణి (4:6131, 32)

"మెఱపు తళుక్కన్న-మెఱచిన కరణి/దిరిగి వచ్చెదను"

రీతి (5:2720)

"... అగ్ని హోత్ర గృహంబు/రీతి నీ మగఁడు భ-రింపలేడయ్యె!"

4.4.4 ధ్వన్యనుకరణ రూపాలు (onomatopoetic forms)

శ్రీ రామాయణంలో ధ్వన్యనుకరణ శబ్దాలు క్రియా విశేషణాలుగా ప్రయుక్తమయ్యాయి.

ఘలుఘల్లుమని (1:2745)

ఓ యనుచు (2:6636)

4.4.5 ద్వీరుక్త రూపాలు (Geminate forms)

ద్వీరుక్త శబ్దాలు క్రియా విశేషణాలుగా ప్రవర్తిల్లిన ఉదాహరణలు శ్రీ రామాయణంలో ఉన్నాయి.

గులగులల్గాఁదన్ని (6:447)

ధగధగలీను (1:98)

పెళపెళవచ్చి (6:595)

బకబక నవ్వి (6:617)

బిరబిరద్రిప్పి (6:445)

బెడబెడపరువెత్తి (6:5575)
 విలవిలఁదన్నుక (6:4944)
 వెలవెలనగుచు (6:5432)

4.5 ఇతర విశేషాలు

శ్రీ రామాయణం కావ్యంలో వరదరాజు ప్రయోగించిన మరికొన్ని క్రియా రూప విశేషాలు ఇక్కడ వివరించడం జరుగుతుంది. వీటిని నాలుగు సంపుటలుగా వెలువడిన శ్రీ రామాయణ కావ్య పీఠికలలో (చూ. శ్రీ రామాయణం 1-4సంపుటలు. 1950-1953) నిడుదవోలు వేంకటరావుగారు ప్రస్తావించారు.

- 1 రహస్యములు బయటపడు అనే అర్థంలో 'కిటుకులుదీరు' అని ప్రయోగం (2:6890)
- 2 చీకాకులు తీరు అనే అర్థంలో 'బందమెతీరు' ప్రయోగం (2:8838)
- 3 ఎదిరుంచు అనే అర్థంలో 'కరిసించు' ప్రయోగం (3:3854)
- 4 కలయఁజూచి అనటానికి 'కలెజూచి' అని ప్రయోగం (5:3907)
- 5 గర్వించిశబ్ద రూపాంతరం 'గరివించి' ప్రయోగం (3:4646)

5 పదకల్పకావ్యయాలు

(అనుబంధ పదాంశాలు)

5.0 పదకల్పకావ్యయం-చర్చ

ఈ అధ్యాయంలో "పదకల్పకావ్యయం" అన్న పదబంధం clitic అనే ఆంగ్ల పదానికి సమానార్థకంగా వాడబడింది.

తెలుగు భాషాపరిశోధనలో పదకల్పకావ్యయాలను "అపదాలు" అనీ, "పదతుల్య ప్రత్యయాలు" అనీ, "ప్రత్యయ రహిత శబ్దాలు" అనీ పరస్పర విరుద్ధమైన పేర్లతో వ్యవహరించడం జరిగింది. వీటికి స్వతంత్ర ప్రయోగప్రతిపత్తి లేకపోవటంవల్ల ఇలా పిలవడం పరిపాటి అయ్యింది. అయితే భాషలో వివిధ పరిసరాలలో విస్తృతరీతిలో ప్రయోగాలలో కనిపిస్తున్న పద కల్పకావ్యయాలను ప్రత్యేక వ్యాకరణ వర్గంగా అధ్యయనం చేయవలసిన అవసరం ఉంది.

5.1 పదకల్పకావ్యయం-నిర్వచనం

పదకల్పకావ్యయాలను ప్రత్యేక విభాగంగా గుర్తించి, చర్చించి తెలుగులో అవి ప్రవర్తిస్తున్న తీరును ఉదాహరణ పూర్వకంగా వివరించినవారు ఆచార్య. భద్రరాజు కృష్ణమూర్తి, ఆచార్య. జె.పి.ఎల్. గిన్ (1985:280), ఆచార్య. రామనరసింహం (1985:165...) గారు. పదకల్పకావ్యయాలను వాక్య స్థాయి సంస్కరణలుగా వివరిస్తూ, వీటికీ పద స్థాయి సంస్కరణలకూ (affixes) ఉన్న భేదాన్ని వీరు నిరూపించారు. అలాగే వాక్యంలో పద స్థాయి సంస్కరణలకంటే పదకల్పకావ్యయాలు పరిసరానుగుణ్యంగా కీలక భూమిక పోషిస్తాయని వివరించారు. వీటిని, 'పదకల్పకావ్యయాలు' గాను 'అనుబంధ పదాంశాలు' గాను వర్ణించినవారు కృష్ణమూర్తి (2000:59).

"Clitics are a class of syntactic affixes which are added to grammatical categories within a sentence with several specialised meanings... The following features distinguish clitics from morphological affixes which are restricted to particular classes of stems-nouns, verbs, adjectives, adverbs etc.:

- (1) A sentence is complete and grammatical even without the addition of

any clitic. Clitics do not contribute to the grammaticality of a sentence or of any of its constituents.

(2) Clitics have greater mobility and separability within a sentence than the morphological affixes.

(3) The meaning of a clitic depends on which constituent of the sentence it is attached to."

(Krishnamurthi, Bh., Gwynn, J.P.L., 1985:280)

పదకల్పకావ్యయాలకు (1) స్వతంత్ర ప్రయోగ ప్రతిపత్తి (స్వతంత్ర ప్రయోగ యోగ్యత) లేదు. కనుక వీటిని పదాలు అని అనలేం. (2) ప్రవర్తిల్లే తీరు ఆధారంగా విభాగించవలసినపుడు నామాలు, క్రియలు మొదలైన వాటికి చేరే 'డు', 'ము', 'రు' లవంటి ప్రత్యయాల వర్గంలోకి వీటిని చేర్చడం కుదరదు. కాబట్టి; వీటిని కృష్ణమూర్తి, గ్విన్ గార్లు వివరించినట్టుగా ప్రత్యయాలూ, పదాలూకాని వర్గంగా అంటే పదకల్పకావ్యయాలూ గ్రహించడం జరిగింది.

శ్రీరామాయణం కావ్యంలోని పదకల్పకావ్యయాలు కింది అర్థాలలో ప్రవర్తిల్లుతున్నాయి.

1. ఏవార్థకం (emphatic particle)
2. ప్రశ్నార్థకం (interrogative particle)
3. సందేహార్థకం (expression of doubt or surprise)
4. సముచ్చయార్థకం (conjunctive particle)
5. కిలార్థకం (assertive particle)
6. సంబోధనార్థకం (vocative particle)
7. చేదర్థకం (conditional)
8. కాలార్థకం (temporal)

5.2 ఏవార్థకం (emphatic particle)

శ్రీరామాయణంలో -అ, -ఎ/-ఏ అనే పదకల్పకావ్యయాలు ఏవార్థకంలో కనిపిస్తున్నాయి. ఇవి నామాలపైగానీ, సర్వనామాల విభక్తిరూపాలపైగానీ, క్రియావిశేషణాలమీదగానీ రావటం కనిపిస్తోంది.

-అ

ఇది-అ=ఇదియ (4:481)

"నినుగంటి మిదియ మా-నిర్ణయంబిట్టి"

చెలి-అ=చెలియ (5:3894)

"వలకారి చెలియ పా-వలు ధరియింప"

అది-అ=అదియ (2:3099,3100)

"వనవాస సంప్రాప్త-వార్తనే నదియ/విని"

-ఎ

ఇది-ఎ=ఇదియె (2:5586)

"కొలిచెద మిదియె మ్రొ-క్కుచునున్నదాన"

ఇది-ఎ=ఇదియె (4:1371)

"వచ్చితి మిదియె మా-వాలి నివాస..."

వాడు-ఎ=వాడె (2:6906)

"నీ మేను వాడె-నెంతే ప్రయాణముల"

కాదు-ఎ=కాదె (2:935)

"... కాదె మి-క్కిలి కొంచమగుచు"

-ఏ

నీవు-ఏ=నీవే (2:10220)

"... నీవే కాని-మరిలేదు దిక్కు"

తమ్ములకు-ఏ=తమ్ములకే (2:8813)

"తమ్ములకే కాని-తనమేలు దలఁచి"

వానికి-ఏ=వానికే (4:1988)

"... వానికే-యిటువంటి పాటు"

అప్పుడు-ఎ=అప్పుడే (6:4557)

"వలసిన యప్పుడే-వచ్చి నీవేమి"

5.3 ప్రశ్నార్థకం (interrogative particle)

శ్రీరామాయణం కావ్యభాషలో -ఆ, -ఎ/-ఏ అనే పదకల్పకావ్యయాలు నామవాచకం/క్రియలమీద ప్రశ్నార్థకంలో కనిపిస్తున్నాయి. (చూ. 6.3.1.2)

-ఆ

సేమము-ఆ=సేమమా? (6:1131)

"అందరికిని సేమ-మా?..."

తరము-ఆ=తరమా? (4:5995)

"మాదృశులకుఁ దర-మా?..."

సామ్యము-ఆ=సామ్యమా? (1:1980)

"మనరామునకు సామ్య-మా?..."

స్వతంత్రము-ఆ=స్వతంత్రమా? (1:5221)

"మాకు నొక్క స్వతంత్రమా?..."

-ఎ

కలవు-ఎ=కలవె? (1:244)

"యిన్ని హెచ్చుగుణంబు-లెందైనఁగలవె?"

అయినారు-ఎ=అయినారె? (1:1774)

"సఖులెల్ల నానంద-సహితులైనారె?"

కోరుదురు-ఎ=కోరుదురె? (1:1777)

"సామంతులెపుడు-చనువుగోరుదురె?"

నడుపుదువు-ఎ=నడుపుదువె? (1:1782)

"మానుష కర్మముల్-మరినడుపుదువె?"

-ఎ

నాయము-ఎ=నాయమే? (1:974)

"నాకుఁ గల్గి యుపేక్ష-నాయమే? సేయ?"

పాలింతువు-ఎ=పాలింతువే? (1:3859)

"పాలింతువే? నీవు-పరిజనంబులును"

సేమము-ఎ=సేమమే? (1:3867)

"సేమమే? నిన్నుఁగొ-ల్చినరాజులకును"

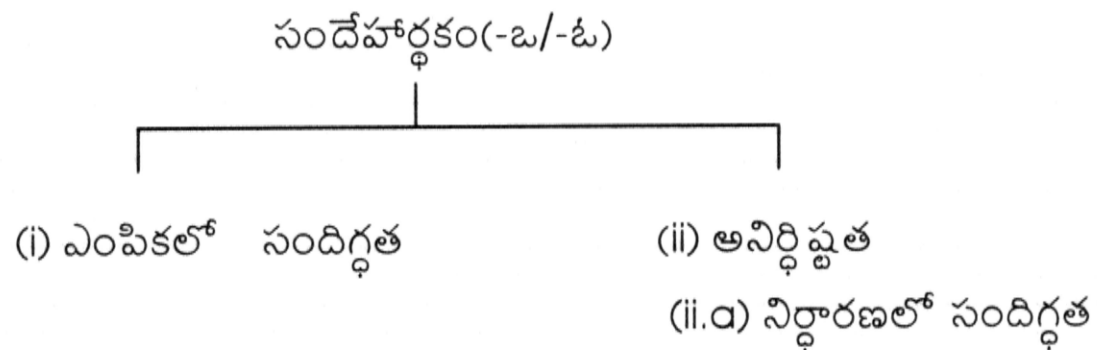
కలదు-ఎ=కలదే? (3:5673)

"దేవతలకుఁ గల-దే? శక్తి..."

5.4 సందేహార్థకం (expression of doubt or surprise)

తెలుగులో సందేహార్థక పదకల్పకావ్యయం-ఓ/-ఓ. ఇది వాక్యంలో ప్రవర్తిల్లేప్పుడు ప్రధానంగా రెండు రకాల విలక్షణతలు కనిపిస్తాయి. మొదటిసారిగా ఈ విలక్షణతను గుర్తించి చర్చించినవారు రామనరసింహం. (1985:167,191,230,231,329)

ఇది కింది రేఖాచిత్రంలో నిరూపించబడింది.

శ్రీరామాయణం కావ్యంలో పై మూడు విలక్షణతలకు లక్ష్యాలు ఉన్నాయి.

(i) ఎంపికలో సందిగ్ధత:

ఒకటికి మించిన అంశాలమధ్య ఎంపికలో సందిగ్ధత.

"స్యాధ్యాయమో తీర్థ-యాత్రలో..." (1:1459)

(ii) అనిర్దిష్టతలో:

-బ/-ఓ అనే పదకల్పకావ్యయం ప్రశ్నార్థక పదపరిసరంలో అనిర్దిష్టతా ద్యోతకంగా మారుతుంది.

కలదో? (1:5530)

"... విహరించె-నేమిగాఁగలదో?"

సూతుమో (2:4409)

"ఎన్నడు సూతుమో?-యెన్నడు వచ్చు"

వాఁడో? (2:5433)

ఏ"(యే)ముని శేఖరుం-డిందున్నవాఁడో?"

ఎంతురో? ఉన్నవారో? (2:6099)

ఏ"(యే)ముని యెంతురో?-యెట్లున్నవారో?"

(ii) నిర్ధారణలో సందిగ్ధత:

నిర్ధారక వాక్యాన్ని సందేహార్థకంగా చెప్పవలసి వచ్చినపుడు -బ/-ఓ అనే సందేహార్థక పదకల్పకావ్యయం "ఏమి" అనే ప్రశ్నార్థక పదంతో చేరుతుంది. ఇలా చేరినపుడు "ఏమి" అన్న ప్రశ్నార్థక పదంలోని చివరి ఇకారానికి లోపం రాకుండా యకారాగమం వచ్చిన రూపాలు ఈ కావ్యంలో మూడుచోట్ల (3:5151, 3:5910, 4:1439) ప్రయోగించబడ్డాయి.

యకారం ఆగమంగా వచ్చిన ప్రయోగాలు:

ఏమియో (3:5151, 3:5910, 4:1439)

ఏ"(యె)దవడి లక్ష్మణ!-ఏమియోసీత"

ఏ"(నే)మియో యదరెడు-నెడమ భుజంబు"

ఇ(యి)ది యేమియో మును-యెన్నినసాదు"

కొన్ని సందర్భాలలో ప్రశ్నార్థక పదమైన "ఏమి" లేకుండా కూడా -ఒ/-ఓలు నిర్ధారణలో సందిగ్ధతకు కారణమవటం కనిపిస్తోంది.

తెచ్చెను-ఒ=తెచ్చెనో (3:5785)

"ఏరీతిఁ దెచ్చెనో-యెఱుఁగ రావణుఁడు"

వచ్చెను-ఓ=వచ్చెనో (3:3573)

ఏ"(డే)రీతి వచ్చెనో-రాక్షస వరులు మా..."

5.5 సముచ్చయార్థకం (conjunctive particle)

-ఉన్/-ఉనులు నామవాచకాలమీదగాని, సర్వనామాలమీదగాని, క్రియలపైగాని చేరి సముచ్చయార్థకాలు ఏర్పడుతున్నాయి.

-ఉన్:

వసుధయు(న్) (4:729)

"... కులసతి - వసుధయు నిట్లు"

ఇంతయు(న్) (3:6042)

"... తనకుఁ నిం - తయు నిక్కువంబు"

చేసియు(న్) (4:907)

"చెలిమి నాతోడఁ జే - సియు నింత చింత"

-ఉనున్:

నీతి-ఉను=నీతియును (2:9219)

"ధరత్రయీ వార్తలు - దండనీతియును"

లక్ష్మి-ఉను=లక్ష్మియును (2:10384)

"పురలక్ష్మియునుఁ గూడి - పోయెఁగానోపు"

అంత-ఉను=అంతయును (2:378)

"వచ్చినఁ దెలియంగ - వచ్చునంతయును"

అది-ఉను-అదియును (2:9042)

"... ఆ(నా)లోచించు - నదియును మాని"

అవుట-ఉను=అవుటయును (2:10730)

"వలయు కార్యములకై - వశములౌటయును"

వేయుట-ఉను=వేయుటయును (3:218)

"దితుసుతు భుజములుఁ - దెగవ్రేయుటయును"

శ్రీరామాయణం కావ్యంలో -ఉన్/-ఉను అనే పదకల్పకావ్యయాలు సముచ్చయార్థంలోనే కాక (1) సంకలన, (2) నిత్యత్వార్థక, (3) అనుసంధాన, (4) అధిక, (5) అప్యర్థకాల్లోకూడా రావటం కనిపిస్తోంది.

5.5.1 సంకలనార్థకం (additive particle)

సంకలన సంఖ్యావాచకాల్లో మొదటిసంఖ్యావాచకానికీ, దానికి చేరే సంఖ్యావాచకానికీ మధ్య -ఉన్ అనే పదకల్పకావ్యయం చేరుతుంది.

పది-ఉ(న్)-ఆరు=పదియునారు(1:1434)

"పదియు నారంగముల్ - పావకునందు"

పది-ఉ(న్)-ఆఱు=పదియునాఱు(4:2177)

"పదియునావయేఁట - బట్టి వధించె"

5.5.2 నిత్యత్వార్థకం

"ఎప్పుడు" అనే కాలార్థక సార్వనామిక క్రియావిశేషణానికి -ఉన్ అనే పదకల్పకావ్యయం చేరి "ఎల్లప్పుడూ" అనే అర్థం ఇస్తున్నది.

ఎప్పుడు-ఉన్=ఎప్పుడున్- (2:9942)

"నీ జనావళిచేత - నెప్పుడు నొందు"

ఎప్పుడు-ఉన్=ఎప్పుడున్- (3:5639)

"ఎప్పుడు నింద్రాదు-లేనియు నలిగి"

5.5.3 అనుసంధానార్థకం

"మరి" కి -ఉన్ అనే పదకల్పకావ్యయం చేరి అనుసంధానార్థాన్ని ఇస్తోంది. ఇటువంటి ప్రయోగం శ్రీరామాయణంలో ఒకేచోట కనిపిస్తోంది.

మరి-ఉన్=మరియున్- (1:562)

"మరియును మరియునె-మ్మడిఁజర్యచేసి"

5.5.4 అధికార్థకం

ప్రశ్నాగణ్యసార్వనామికవిశేషణం అయిన "ఎంత" కు -ఉన్ చేరి అధికార్థాన్నిస్తోంది.

ఎంత-ఉన్=ఎంతయున్- (1:4946, 3:559)

"... తామసమన్న - నెంతయును"

అ"(న)చటి తమ్మి కొలంకు-లందు నెంతయును"

5.5.5 అప్యర్థకం (concessive particle)

క్వార్థక రూపాలకు -ఉన్/-ఉను అనే పదకల్పకావ్యయాలుచేరి అవి అప్యర్థకాలుగా మారతాయి.

అయు-ఉ(న్)=అయు(6:1069)

"అటులయు నేలయీ-యడ్డి మీకనిన"

చేసి-ఉ(న్)=చేసియు(6:129)

చే"(జే)సియు నెనరు మ-చ్చిక గల్గియుండ"

విని-ఉను=వినియును(1:407)

"వినియునుఁ గనియుని-వ్వెర నొంది"

వెలసి-ఉను=వెలసియును(1:959)

"తా వెలసియును సం-తానంబు లేని"

కల్గి-ఉను=కల్గియును(3:2761)

ఆ"(నా)సన్న మృత్యు భ-యంబుఁ గల్గియును"

5.6 కిలార్థకం (assertive particle)

-కద/-కదా, -కదె/-కదే, -కాదె, -కదమ్మ/-కదయ్య అనే పదకల్పకావ్యయాలు కిలార్థకంలో ప్రయోగించబడ్డాయి. -కద అనే కిలార్థక పదకల్పకావ్యయం మీద సంబుద్యర్థకంలో మహద్బోధకమైన -అయ్య, మహతీబోధకమైన -అమ్మలు చేరి -కదమ్మ/-కదయ్య అనే పదకల్పకావ్యయరూపాలు ఏర్పడ్డాయి.

-కద

సుఖమే కద? (3:3016)

"మీ కందఱికి సుఖ-మే కద?..."

సేమమే కద? (3:501)

"సేమమే కద? ఇంద్రు-చేవింటినిపుడు"

-కదా

నను-కదా=ననుఁగదా! (2:1419)

"అందుకు నేఁబోవ-ననుఁగదా!రాముఁ"

కా(న్)-కదా=గాఁగదా (2:2007)

"కాననే నపరాధి-గాఁగదా!యితని"

ఒనర్పగఁ-కదా=ఒనర్పఁగఁగదా(1:4455)

ప"(బ)రలోక హితమొన-ర్పఁగఁగదా యిది..."

తనమే-కదా=తనమేకదా(4771)

"మీ వడిగల తన-మే కదా నాకు"

-కదె

ఉన్నదొ-కదె=ఉన్నదొకదె(4:98) (ఏకైకప్ర)

"ఎటులున్నదొ కదె-యేమిసేయుదుము?"

-కదే

చచ్చెనుఁ-కదే=చచ్చెనుఁగదే(2:5747)

"విడిచి చచ్చెనుఁగదే-వెతలఁగౌసల్య"

-కాదె

నగుఁబాటుఁ-కాదె=నగుఁబాటుఁగాదె(1:5364)

"నాతిఁ దలంచిన-నగుఁబాటుఁగాదె"

కర్తయౌఁ-కాదె=కర్తయౌఁగాదె(2:6928)

"కాలమందరికినిఁ-గర్తయౌఁగాదె"

నెగడంగఁ-కాదె=నెగడంగఁగాదె(2:10538)

"నినువంటి సతులు-ర్వి నెగడంగఁగాదె"